

..AJATTELUN
KÄSIKIRJA

HARRI HYYPPÄ

JOHDANTO

Ajattelu tekee meistä ihmisen. Se rakentaa identiteettiämme ja auttaa jäsentämään maailmaa niin, että sekä maailman antamien mahdollisuuksien että oman paikan luova käyttäminen onnistuvat. Ajattelu auttaa myös antamaan.

Niin työssä kuin rakkaudessaakin erilaiset ajattelutavat vaikuttavat meihin ja toisaalta oma ajattelumme vaikuttaa toisiin, joskus huomaamattamme. Ajatteluun harjaantuminen on siksi aina henkilökohtainen oppimispolku.

Ajattelu on myös yhteisöllinen haaste. Luova yhteistoiminta edellyttää, että pystymme ajattelemaan yhdessä toisten kanssa. Ajattelua on vaikea opettaa, voimme silti siihen havahtua. Tämä kevyenvakava kirja on yritys koskettaa tätä aina ajankohtaista ja tärkeää aihetta.

© MAASEUDUN SIVISTYSLIITTO RY.
JA METANOIA INSTITUUTTI

HARRI HYYPPÄ

Ajattelun käsikirja

KUVITUS: ANTTI HUOVINEN

JOHDANTO.....	2
AJATTELUN KUTSU.....	3
KÄSITTÄMISEN ARVOITUS.....	4
PAIKAN TAJU.....	5
TAJUN PAIKKA	6
KÄSITTÄMÄTÖN AJATTELUSSA...7	
KÄSIKSI TYÖHÖN.....	8

Ajatus tämän ”käsikirjan” tekemisestä syntyi Paikan taju – Tajun paikka -foorumissa, jotka Maaseudun Sivistysliitto järjesti yhteistyössä Metanoia Instituutin, Pohjois-Pohjanmaan liiton, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen, SITRA:n, Kalevan ja YLE:n kanssa. Seminaareissa sovellettiin luovaa kuuntelutekniikkaa. Monta kirkasta ja konkreetista ajatusta tuli sanotuksi ja kuulluksi. Syntyi ajatus kirjata lähtökohtia ja puhuttua.

Alkuun ajatus kirjoittaa ”sähköinen ajattelun käsikirja” tuntui hieman suuriluuloiselta. Sitten tuli keveys avuksi ja halu kerätä seminaareissa sanottua vahvistui. Syntyi oheinen aforistinen sarja. Se on monimutkaisuudesta tehty yksinkertaistus. Teoria on taustalla, mutta sitä ei ole tarkoitettu näkyväksi. Olen pyrkinyt seuraamaan Erno Paasilinnan ohjetta: ”Kolme lausetta riittää esitelmäksi, sen jälkeen alkaa esitelmöinti...”. Niin pitkälle en ole halunnut edetä, mutta lausesarjat voinevat palvella myös esitelmöinnin aiheina.

Harri Hyyppä

Ajattelu on näkymätön prosessi. Se on henkilökohtaista mutta myös muihin liittyvää ja muihin liittävää. Ajattelu on vuorovaikutuksen ja tekojen moottori. Ajattelun auttaminen, käsikirja ajattelusta, oli varmasti suuriluuloinen ajatus. Kiitos, Harri, kun otit haasteen vastaan. Syntyi ajateltavaa. Kiitos Paikan Taju – Tajun paikka -foorumien osanottajat, kun ajattelitte, se auttoi.

Ajattelun käsikirjaa voit hyödyntää yrittäjänä, vaikuttajana, vanhempana, elämän nautiskelijana, maailman parantajana, minä itse haluat; aina kuitenkin omana itsenäsi.

Paula Yliselä

AJATTELUN KUTSU

Ajattelu kutsuu meitä uudistumisen polulle. Siinä tarvitsemme toisiamme, erilaisuuttamme ja ajattelun kuperkeikkoja. Lapsilla ja nuorilla on yhtäläillä annettavaa vanhemmille kuin toisinpäin. Lapset ovat viisaimmat oppaamme tällä polulla. Tärkeä on löydettävä ja käsitettävä toistuvasti uudelleen.

Ota tämä kirja käteen, pysähdy ja istuudu.
Liiku, jos siltä tuntuu.
Ajatus alkaa kulkea paremmin.

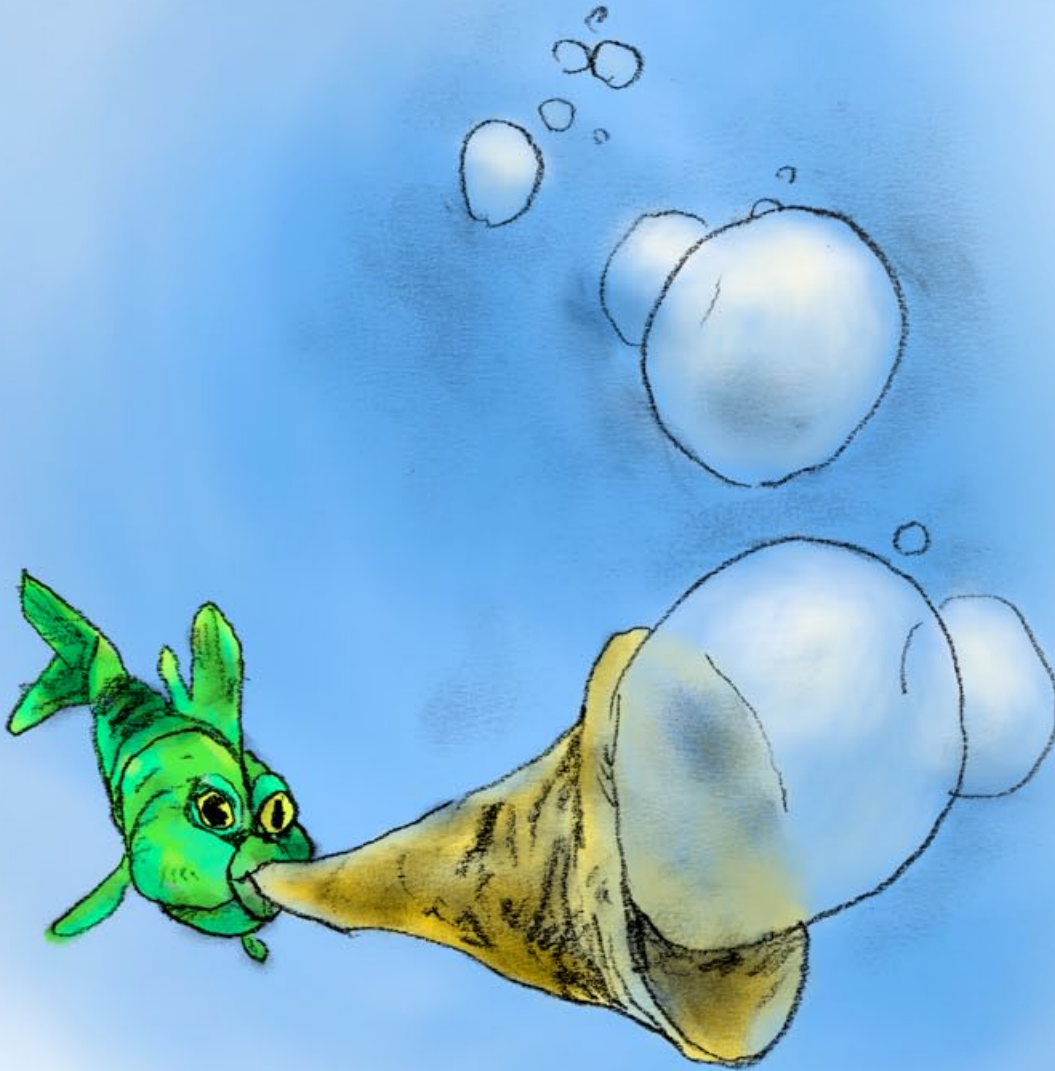
Kun luet, lue hitaasti.
Ajattele.

Kun luet, tutki uteliaana tunteita ja kokemuksia,
jotka nousevat mieleesi.
Ajattele.

Kun luet, muistele menneitä ja ihmettele tulevaa.
Rakenna siltaa.
Ajattele.

Kun luet, jatka omilla ajatuksillasi.
Oivalla.

Yritä käsittää!

KÄSITTÄMISEN ARVOITUS

1. Et voi ajatella kenenkään muun ajatuksia kuin omiasi. Se, minkä kykenet ajattelemaan, on omaasi. Ajattelua voi tuskin kukaan opettaa. Silti sitä voi oppia. Ilman omaa ajattelua et olisi se, mitä olet. Uskalla silti kysyä, kenen ajatuksia ajattelet. Kenelle olet velassa? Missä olet kiinni?

2. Käsi on ihmisen ensimmäinen tiedonhankintaväline. Lapselle käsi välittää kokemuksen ulkomaailmasta. Vauva pistää käden suuhunsa ja alkaa vähitellen sen avulla tutkia esineitä ja maailmaa, kunnes alkaa käsittää. Käsi antaa kokemuksen ja muodostaa ensimmäiset käsitteet. Ne ratkaisevat, mistä ”käsien” asiaa tarkastelet.

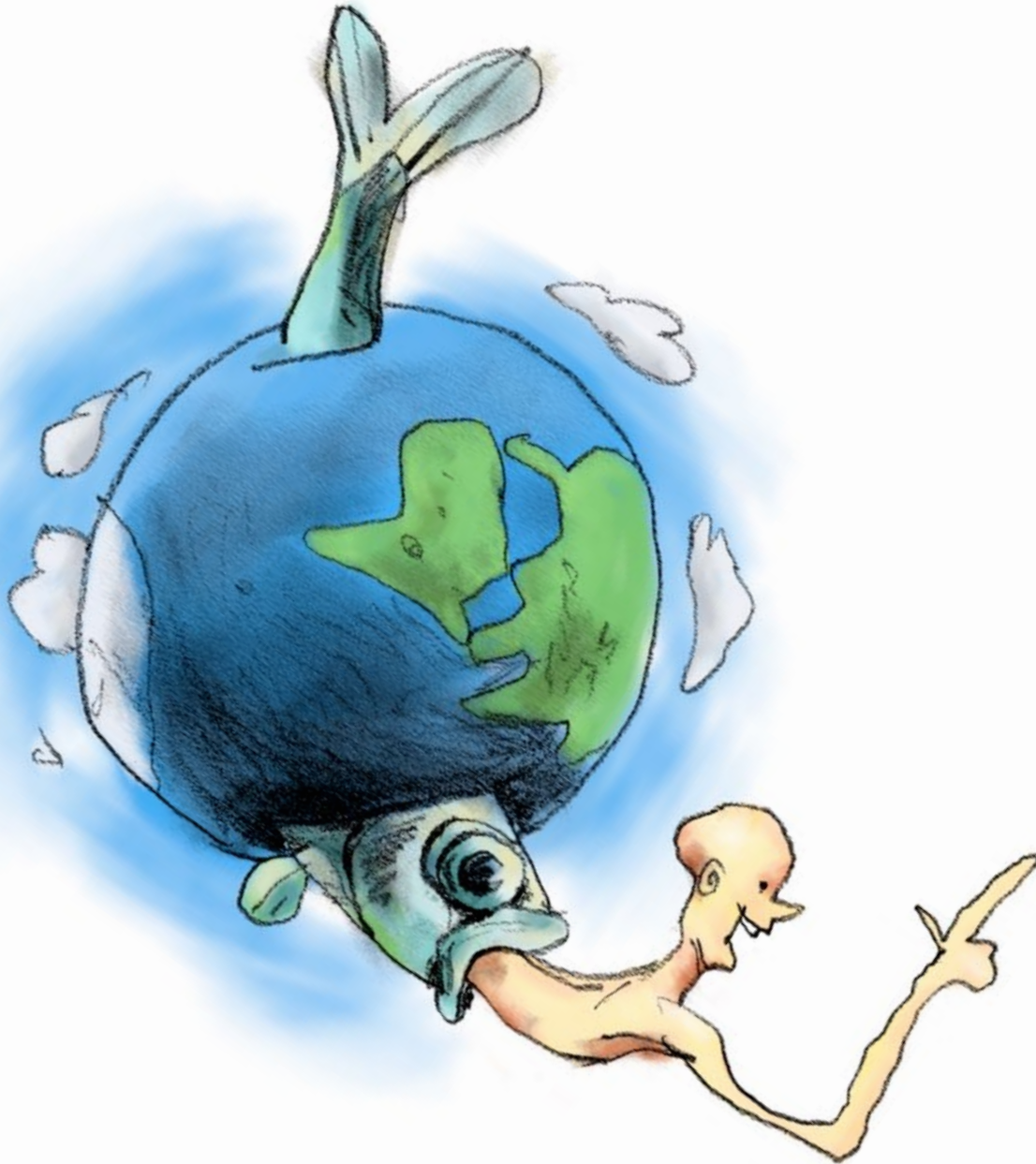
3. Käsitteet ovat ajattelun kulmakivi, konkretia. Ne luovat ja rakentavat mieltä ja samalla kieltä, siltaa ihmisten välille. Konkretiasta on hyvä pitää kiinni. Konkretiasta täytyy ajoittain myös pystyä eroamaan kohti symbolista maailmaa. Se on aikuisen konkretiaa.

4. Ilo ja keveys kannattelevat ajattelua. Leikkimielen ohella kaiken ajattelun pitäisi olla niin kevytrakenteista, ettei se hajotessaan vahingoittaisi harjoittajaansa.

5. Ei pidä yrittää valmistua ajattelijaksi. Silloin kehitys estyy. Saataakin syntyä viisastelija. Kokemalla oppii, jos oppii kokemustaan ajattelemaan.

PAIKAN TAJU

- 1.** Paikan taju on ajattelun kulmakivi ja lähtökohta. Sitä vailla on turha lähteä liikkeelle.
- 2.** Paikka tulee paikaksi ajan myötä, läsnäolon ja poissaolon vuorottelusta. Merkityksellisiksi paikat tulevat usein vasta, kun on niiden ulkopuolella.
- 3.** Ihmiseltä voi tuskin enempää ja vaikeampaa kysyä, kuin ”Missä olet?” , tai ”Mihin olet menossa?” Näin kysytään usein ensimmäisenä puhelimesta. Tapana on sivuuttaa kysymyksen syvyys ja vastata pinnallisella konkretialla.
- 4.** Ajattelu, kieli ja oppiminen ovat yhtä. Ajattelu on aina kiinni ajassa, paikassa ja itsessä. Joskus on sana paikallaan – joskus ajatus. Vaikeinta on ajatella vapaasti. Tuskallisinta on sanoa se, mikä täytyy, ja ajoittain myös se, minkä kaikki tietävät.
- 5.** Puhu omin sanoin. Varo muoti- ja ammattikieltä, jargonia, jos kykenet. Muotikieli ei vielä kerro ajattelusta. Puhu omalta paikaltasi.
- 6.** Tarvitsemme toisiamme. Emme olisi sitä mitä olemme ilman toisiamme. Toisen läsnäolo luo ajattelua. Läsnäoleva toisuus kirvoittaa. Läsnäoloon voi harjaantua. Opettele olemaan läsnä. Se on eri asia kuin paikalla oleminen.

TAJUN PAIKKA

- 1.** Tajun paikka on ainutlaatuinen hetki, aina uusi. Samaan aikaan olemassa ja vasta tulossa. Silti usein tuntuu, kuin se tulisi liian myöhään.
- 2.** Paikka on se myös se positio ja asenne, jonka otat ja saat suhteessa toisiin ihmisiin. Se säätelee miten näet toiset ihmiset ja miten he näkevät sinut. Ajattelumme on aina sidoksissa toisiin ihmisiin.
- 3.** Ajatukset eivät synny vain ajattelemalla. Ne lentelevät ympärillemme kaiken aikaa. Ne ovat olemassa ja tarttuvat meihin paremmin, jos pidämme mieleemme avoimena oivallukselle. Joskus ne tarttuvat huomaamattamme.
- 4.** Mahdollisuudet ovat kuin ajatukset. Niitä kulkee ohitsemme kaiken aikaa. Mahdollisuudet ovat olemassa, vaikka emme niitä ajattelisi-kaan. Jos voit, älä anna mahdollisuuksien kulkea ohitsesi.
- 5.** Ajattele tässä ja nyt! Älä jää kiinni menneeseen, älä kiirehdi tulevaisuuteen. Uusi on kohdattava vailla muistia ja pyrkimyksiä, vailla mennyttä ja tulevaa, tässä hetkessä.
- 6.** Huomaa uusi vanhassa ja vanha uudessa. Katso asiaa uusin silmin. Älä palauta asioita ennalleen. Rakenna ne uudelleen.

KÄSITTÄMÄTÖN AJATTELUSSA

- 1.** Meitä ohjaavat ajatukset ja mielikuvat, ei hyvät päätökset.
- 2.** Taiteilija luopuu tietoisesti käsitteistä. Se auttaa näkemään mikä on olemassa ja miten asiat ovat – käsitteistä luopuminen on pelottavaa ja vaatii rohkeutta. Tällainen uskalikkotaiteilija meidän täytyy löytää itsestämme, jos haluamme ajatella vapaasti. Myös mystikko selviää ilman käsitteitä. Taide ja mystiikka kohdistuvat molemmat siihen, mikä ei ole tiedossamme tai hallinnassamme.
- 3.** Ihmisellä on merkillinen kyky mennä toistuvasti läpi mahdotto-
masta. Emme osaa ajatella sitä, mikä meille on mahdollista.
- 4.** Elämä ei ensisijaisesti liene tarkoitettu käsitettäväksi, vaan elet-
täväksi. Varo liikaa selkeyttä ja johdonmukaisuutta. Asiat tapahtuvat
toisin. Sivuefekti voikin olla tärkeämpi. Monet hyvät suunnitelmat
ovat johtaneet katastrofiin.
- 5.** Aina jää jotain kaiken ulkopuolelle. Sitä on vaikea käsittää.
- 6.** Kun kohtaamme sen, minkä tiedämme tulevaisuudeksi ja mitä olemme
suunnitelleet ja odottaneet, tulee se meille usein suurena yllätyksenä.
- 7.** Ajattelu on pitkä ja jatkuvasti muuntuva prosessi. Se sisältää sekä
välähdyksiä että pimeyttä. Pimeää on aina syytä pelätä.

KÄSIKSI TYÖHÖN

1. Vaikeinta on toteuttaa oma ajatuksensa. Silti sitä kannattaa yrittää. Käytännöllisintä on hyvä teoria. Jos ei käsitys siirry ajattelusta takaisin käteen, toimintaan, konkretiaan takaisin, reissu on ollut turha. Ota järki käteen. Sieltä se on lähtöisin.

2. Merkittävimmät erät eivät näy kirjanpidossa. Voimavarat, oheiseffektit, ohitukset, menetetyt mahdollisuudet. Yritä nähdä tuo oleellinen. Katso asioiden taakse.

3. Ihmisiä ei johdeta käskyillä tai päätöksillä, vaan ajatuksilla. Jos haluat johtaa, ajattele ja puhu! Älä yritä yksin. Hae tukea, liittoudu ja verkostoidu.

4. Älä tuijota tavoitteisiin, se tuottaa vain satunnaista ryntäilyä eri suuntiin. Kysy, missä olet, mikä voisi kohdallasi voisi tulla mahdolliseksi – älä tuijota myöskään tulosta. Kysy, miten se on tehty. Tulos mitataan lähtöpisteestä. Menestystä olisi viisaampaa mitata lähtökohdasta kuin tuloksesta.

5. Yritystoiminnassa tarvitaan matematiikkaa. Erityisen tarpeellista on yhteenlasku. Kokonaisluvut riittävät. Vähennyslaskua tarvitaan, kun vähennetään kuluja tuotoista. Se on ikävämpää. Siitä syntyy kaihattu marginaali ja tulos. Vähennyslaskua kannattaa harjoitella.

6. Jos haluat asioihin vaikuttaa, kysy, kenen pitäisi puhua kenen kanssa. Mieti itse, kenen kanssa sinun pitäisi puhua, jotta tarpeellinen keskustelu toteutuisi. Ei juurikaan kannata puhua järkeä toisille. Voimme kuitenkin pyrkiä luomaan ja ylläpitämään tilaa ajattelulle, kannattelemaan sitä ja luomaan sille edellytyksiä.

7. Ajattele loppuun saakka. Ainakin niin pitkälle kuin pääset, sitten lopeta. Kokeile. Ymmärtäminen ei riitä. Tee työtä, kunnes käsität. Saata ajatteluasi eteenpäin. Puhu toisten kanssa. Ymmärtäminen ei riitä, täytyy käsittää. Joku voi tietää ja ymmärtää paljon, mutta ei silti käsitä! Käsittäminen voi tehdä kipeää ja satuttaa meitä. Kulje silti rohkeasti sitä kohti.

8. Ajattelutyössä meillä on ainakin seitsemän palvelijaa: Mitä, Mikä, Kuka, Miksi, Koska, Mihin, Missä. Vastaukset tulevat ja menevät. Kysymykset pysyvät.

